

Vergaderjaar 1999–2000

26 587

Kinderopvang

Nr. 7

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 mei 2000

Op 12 april 2000 heb ik een Algemeen overleg met uw Kamer gevoerd over het kinderopvangbeleid op de korte termijn. Afgesproken is dat u een schriftelijke reactie ontvangt op een verdere verhoging van de berekeningsgrondslag voor de dagopvang en een verdere verfijning van de verruimde openingstijden voor dagopvang. Hierbij doe ik mijn toezegging gestand.

Berekeningsgrondslag dagopvang

De Beleidsnota kinderopvang gaat uit van een berekeningsgrondslag voor dagopvang van f 19 050,- naar prijspeil 1999 (kamerstukken II 1999–2000, 26 587, nr. 1–2). Tijdens het Algemeen overleg over kinderopvang d.d. 25 november 1999 heeft een aantal partijen voorgesteld uit te gaan van een hogere berekeningsgrondslag, mede met het oog op de flexibilisering en verruiming van de openingstijden. Daarbij werd door de Kamer een kostprijs van f 21 000,- genoemd.

Met mijn brief van 14 maart 2000 heb ik u geïnformeerd over de voorgenomen uitvoering van de motie De Graaf. Het betrof onder meer een verhoging van de berekeningsgrondslag naar f 19 515,- (kamerstukken II 1999–2000, 26 587 en 26 800, nr. 5). In die brief heb ik uiteengezet dat deze berekeningsgrondslag overeenkomt met de door uw Kamer redelijk geachte kostprijs à f 21 000,- indien rekening gehouden wordt met een bezettingspercentage van circa 90%.

Tijdens het Algemeen overleg van 12 april 2000 over het beleid voor de korte termijn bleek uw Kamer deze uiteenzetting te onderschrijven. Enkele fracties brachten toen ook een aantal redenen naar voren die zouden kunnen pleiten voor een verdere verhoging van de kostprijs c.q. de berekeningsgrondslag.

Voordat ik daarop inga, schets ik de rol die de berekeningsgrondslag speelt bij het beleid voor de korte termijn, met name bij de uitbreiding die in de periode tot en met 2002 gerealiseerd kan worden.

De berekeningsgrondslag voor dagopvang is van invloed op de hoogte van de rijksbijdrage aan gemeenten. Als de berekeningsgrondslag voor dagopvang wordt verhoogd, zal ook de rijksbijdrage toenemen. De financiering van de kinderopvanginstellingen is een eigen verantwoordelijkheid van gemeenten. De ruimte die gemeenten hebben met betrekking tot de omvang van de financiering van kinderopvanginstellingen wordt behalve door de berekeningsgrondslag feitelijk ook bepaald door het tempo van de uitbreiding, het aandeel van de bedrijfsopvang in de groei, de verwachte inkomsten uit ouderbijdragen en de verhouding tussen dagopvang en buitenschoolse opvang. Gemeenten hebben derhalve een eigen beslissingsruimte bij de financiering van de kinderopvanginstellingen, die in beperkte mate beïnvloed wordt door de hoogte van de berekeningsgrondslag.

Nu dit algemene kader geschetst is, ga ik in op de redenen voor een verdere verhoging van de berekeningsgrondslag voor dagopvang die tijdens het Algemeen overleg van 12 april aan de orde zijn geweest:

– bezettingsgraad, mede in relatie tot het bevorderen van flexibiliteit

Om te beginnen zou een bezettingsgraad van 90% voor dagopvang te hoog gegrepen zijn. De bezettingsgraad speelt inderdaad een rol in de veronderstellingen die aan het kinderopvangbeleid ten grondslag liggen. Deze veronderstellingen zijn zoveel mogelijk gebaseerd op gegevens omtrent de huidige situatie waarin de bezettingsgraad ca. 90% is. Bij de uitwerking van het beleid voor de korte termijn is de bezettingsgraad echter niet genormeerd. De Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang is uitsluitend gericht op het realiseren van capaciteit. Uit hoofde van die regeling wordt een rijksbijdrage verstrekt per nieuw gerealiseerde opvangplaats, ongeacht de bezettingsgraad.

Gelet op het tekort aan kinderopvang zou er mijns inziens wel gestreefd moeten worden naar een zo volledig mogelijke bezetting. Dan voorziet de Kamer echter dat de flexibiliteit van de opvang in de knel kan komen. Er zijn evenwel andere manieren om flexibele opvang te kunnen bieden dan het onbezet houden van plaatsen. De wensen van verschillende ouders kunnen ook op elkaar aansluiten, bijvoorbeeld bij opvang op wisselende werktijden of het incidenteel ruilen van dagen waarop opvang nodig is. De bedrijfsvoering kan daarop anticiperen. Daarnaast kunnen instellingen flexibele opvang aanbieden tegen overeenkomstige meerkosten. Dan is er in ieder geval financieel gezien geen sprake van onderbezetting. Ik zal de flexibiliteit van de kinderopvang bevorderen door dit soort mogelijkheden expliciet toe te voegen aan het reeds voorgenomen afzonderlijke stimuleringstraject ter ondersteuning van gemeenten en instellingen bij de invoering van verruimde openingstijden.

– fiscale regelingen

Voorts is in uw Kamer geconstateerd dat er bij fiscale faciliteiten voor kinderopvangkosten van werkgevers of ouders wel rekening gehouden dient te worden met de kostprijs en dus met de bezettingsgraad. Dan kan voor de hoogte van de fiscale bijdrage niet eenvoudigweg uitgegaan worden van de berekeningsgrondslag.

De huidige regelingen houden daar inderdaad rekening mee. De fiscale ondersteuning van werkgevers bedraagt 30% van hun netto kosten voor

kinderopvang. Deze netto kosten worden onder meer bepaald door de kostprijs per plaats, die op zijn beurt weer afhankelijk is van de bezettingsgraad.

Voor ouders zijn de fiscale aftrekbare kinderopvangkosten gemaximeerd op f 19 050,- per kind per jaar. Het is mogelijk dat ouders met een particuliere plaats een rekening krijgen van de kinderopvanginstelling die hoger is dan f 19 050,-. In uw Kamer is de vraag gerezen of het maximum van de aftrekbare kinderopvangkosten daarom niet verhoogd zou moeten worden. Dat is naar mijn oordeel overbodig. Ten eerste zou het probleem zich alleen kunnen voordoen bij een voltijds particuliere opvangplaats. Slechts een relatief beperkt aantal ouders maakt gebruik van zo'n plaats. Ten tweede gaat de fiscale ondersteuning er van uit dat ouders conform de adviestabel ouderbijdragen zelf een inkomensafhankelijk deel van de kosten dragen. Dat deel van de kosten is niet fiscaal aftrekbaar. In de praktijk zijn er dus nauwelijks ouders waarvoor de te betalen kinderopvangrekening verminderd met de inkomensafhankelijke ouderbijdrage hoger is dan het maximaal aftrekbare bedrag à f 19 050,- per kind per jaar. Voor zover dat wel het geval is, is een maximering zinvol om te voorkomen dat een onbeperkte fiscale tegemoetkoming verleend wordt voor hoge kinderopvangkosten.

– kinderopvang wordt de komende jaren duurder

Een ander argument dat uw Kamer heeft genoemd voor een verhoging van de berekeningsgrondslag is dat de kosten voor de kinderopvang in de komende jaren zullen stijgen. Het gaat evenwel om de manier waarop met de ontwikkeling van de kosten rekening wordt gehouden. Dat gebeurt op de voor de overheid gebruikelijke wijze, namelijk met gemiddelde loon- en prijsbijstellingen. Het budget voor kinderopvang is daarbij voor 80% als loongevoelig en voor 20% als prijsgevoelig aangemerkt. Met ingang van 2000 zullen deze bijstellingen kunnen leiden tot een indexering van de rijksbijdrage aan gemeenten uit hoofde van de Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang. Op die wijze worden ook de middelen geïndexeerd die vanaf 2003 structureel beschikbaar zijn. Aldus wordt conform regulier begrotingsbeleid rekening gehouden met de kostenontwikkeling in de kinderopvang. Op het moment dat de indexering aan de orde is, zal de Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang waar nodig worden aangepast.

– bonusregeling

Met uw kamer is gesproken over de mogelijkheid om gemeenten die snel kinderopvangplaatsen realiseren een bonus te geven. Het kabinet heeft besloten daarvoor extra middelen beschikbaar te stellen. Dit jaar wordt f 20 mln. gereserveerd en in de begroting van volgend jaar zullen extra middelen gereserveerd worden waardoor het eindniveau van de intensiveringsmiddelen uit het Regeerakkoord à f 250 mln. in 2002 sneller bereikt kan worden. Deze bonusregeling betekent dat de rijksbijdrage aan gemeenten in de komende periode substantieel kan stijgen. Deze stijging biedt gemeenten de ruimte om de uitbreiding in een hoger tempo te realiseren, ook indien de kostprijs voor dagopvang hoger is dan de kostprijs die -rekening houdend met de bezettingsraadovereenkomst met de berekeningsgrondslag van f 19 515,-. De inzet van deze extra middelen zal nader uitgewerkt worden. Binnenkort zal ik u hierover nader informeren.

Verruiming van de openingstijden

In het verlengde van de gewenste flexibiliteit van de kinderopvang, heeft uw Kamer een lans gebroken voor een meer verfijnde stimulering van verlengde openingstijden voor dagopvang. Weliswaar kent de Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang reeds verlengde openingstijden, maar daarvan is pas sprake bij een aanbod van tenminste 3 240 uren opvang per jaar. Dergelijke plaatsen tellen zwaarder mee voor het bepalen van de capaciteitsuitbreiding, namelijk voor 1,5 opvangplaats. Uw Kamer wenst ook een meer beperkte verlenging van de opvangtijden te stimuleren, te weten «dat ene uurtje langer per dag». Om daaraan tegemoet te komen, kunnen de verruimde openingstijden voor dagopvang in de huidige Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang verder verfijnd worden.

Op dit moment biedt een gemiddelde dagopvangplaats ongeveer 2 600 uur opvang per jaar. Verruiming van de openingstijden met één uur per dag leidt tot een plaats van 2 850 uur of meer opvang per jaar. Er zal een omrekenfactor voor de buitenschoolse opvang worden ingevoerd, waarmee plaatsen van 2 850 tot 3 240 uren als 1,3 plaats kunnen meetellen. Daardoor wordt de rijksbijdrage voor dagopvangplaatsen met aldus verruimde openingstijden 30% hoger. Op die manier worden gemeenten gestimuleerd dergelijke plaatsen te realiseren.

Overigens leidt toepassing van de omrekenfactor bij verruimde openingstijden ertoe dat er feitelijk minder dagopvangplaatsen worden gerealiseerd. Gemeenten bepalen zelf welk deel van de uitbreiding bestaat uit dagopvang met verruimde openingstijden. Er zijn geen extra structurele middelen beschikbaar om een terugval in het feitelijk aantal gerealiseerde opvangplaatsen te compenseren.

Tot slot

In deze brief heb ik u geïnformeerd over de volgende voornemens:

- ondersteuning van gemeenten en instellingen ter bevordering van flexibele kinderopvang;
- extra middelen voor gemeenten die de uitbreiding snel realiseren, waarbij zij rekening kunnen houden met een hogere berekeningsgrondslag voor dagopvang;
- verfijning van verruimde openingstijden voor dagopvang, hetgeen met zich meebrengt dat de berekeningsgrondslag voor de desbetreffende plaatsen wordt verhoogd.

Gevoegd bij de voornemens ter uitvoering van de motie De Graaf die in mijn vorige brief zijn vermeld, ben ik ervan overtuigd dat de knelpunten in de financiering zijn weggenomen zodat gemeenten de uitbreiding van de kinderopvang, ook met verruimde openingstijden, voortvarend ter hand kunnen nemen.

Over de structurele situatie vanaf 2003 verwacht ik op korte termijn met uw Kamer van gedachten te wisselen aan de hand van een kaderstellende notitie. Het financieringssysteem is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
A. M. Vliegthart